

ПОЛІЦЕЙСЬКА ОСВІТА: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

ШВЕЦЬ Дмитро Володимирович - доктор юридичних наук, доцент, ректор Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: [http:// orcid.org/0000-0002-1999-9956](http://orcid.org/0000-0002-1999-9956)

ЄВДОКІМОВА Олена Олександрівна - доктор психологічних наук, професор, Харківський національний університет внутрішніх справ

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4211-7277>

УДК 159.9

DOI 10.32782/LAW.2020.3.3

В статті досліджені європейські підходи к підготовці кадрів для поліції. Показано, що вони детерминуються рядом факторів, таких як: державна політика, ідеологія і соціальні установки; національно-історичні традиції; освітні концепції, ідеї і принципи, специфіка національних правових систем; особливості організації і регулювання діяльності правоохоронних органів і тому подібне. Зазначено, що тенденціями розвитку систем підготовки поліцейських в європейських країнах можна вважати посилення їх кооперації, уніфікації національних законодавств, активна спрямованість на співпрацю з населенням і збільшення в програмах підготовки частоти соціально-поведенчих наук.

Ключові слова: поліцейське виховання, суспільство, програми підготовки, законодавство, правоохоронні структури, правова система

Постановка проблеми

Сучасна система підготовки кадрів має на меті готувати поліцейських професіоналів будь-якого рангу для виконання різноманітних державних завдань у правоохоронній сфері. У контексті багатьох резонансних подій, пов'язаних з діяльністю поліції та інших правоохоронних підрозділів України, питання щодо рівня професійної та освітньої підготовки правоохоронців, їх здатності до взаємодії та співпраці з громад-

ськістю набули надзвичайної актуальності. У суспільстві широко дискутуються різні точки зору на хід поліцейської реформи, у зв'язку з цим аналіз багаторічного досвіду підготовки правоохоронців в європейських країнах набуває особливого значення.

Стан дослідження проблеми

Проблеми професійної підготовки та освіти правоохоронців постійно привертають увагу науковців: як юристів і психологів, так учених й інших галузей знання, зокрема педагогіки, соціології, кримінології, криміналістики, оперативно-розшукової діяльності, теорії управління та низки інших наук. З урахуванням міждисциплінарного характеру зазначеної проблеми, науковому аналізу тих чи інших її аспектів присвячені праці, зокрема, В. Авер'янова, В. Андросюка, О. Бандурки, В. Барка, В. Бесчастного, М. Вербенського, О. Євдокімової, А. Журавльова, О. Землянської, М. Іншина, З. Кісіль, І. Клименка, О. Колесник, М. Костицького, Т. Кочетової, В. Кудрявцева, О. Литвинова, В. Луньова, С. Максименка, О. Малиновського, Г. Матусовського, В. Медведєва, В. Менделєвича, О. Музичука, В. Мясіщєва, І. Охріменка, Є. Пенькова, М. Пихтіна, Я. Посохової, В. Сокурєнка, Х. Стивенса, В. Тація, О. Тімченка, А. Ухтомського, О. Федорєнка, Д. Форда, О. Цільмак, В. Чернея, Д. Швеця, О. Ярмиша та інших.

У зарубіжних дослідженнях широко дискутуються питання щодо необхідного рівня освіти для працівників поліції. Європейські

дослідники Т. Фелтес [2, р. 48-59] і Р. Піс [3, р. 335-346] підкреслюють важливість концептуалізації вимог до поліцейського та вказують на те, що моделі поліцейської освіти повинні містити чіткі цілі, суспільно-орієнтований зміст навчальних програм і відповідний метод, щоб полегшити перехід від правоохоронної діяльності до співпраці з громадськістю.

Поліція в демократичних суспільствах існує в політичному вимірі, де визнається важливість соціальної справедливості, соціальної згуртованості, чесності, рівності та прав людини. Д. Бейлі й Е. Бітнер стверджують, що цим цінностям можна навчити поліцейських [4, р. 44].

Р. Роберг зазначає, що саме освіта (а не підготовка) є необхідною для розвитку цих цінностей і ефективним є використання розмежування цих понять, яке підтримує та підвищує продуктивність працівників поліції, відповідальність і професіоналізм [5, р. 469-486].

Взаємостосунки між вищою освітою та правоохоронною діяльністю, засновані на фактичних даних, констатує Л. Шерман, забезпечують платформу для визначення того, що є головним завданням поліції та як це завдання вирішувати, а також які переваги брати до уваги [6].

Мета і завдання дослідження

Метою статті став аналіз результатів реформування систем підготовки поліцейських кадрів у зарубіжних країнах у контексті можливості подальшого використання вже набутого досвіду реорганізації поліцейської освіти та запобігання помилок. Автори поставили собі за мету розкрити основні особливості підготовки правоохоронців у європейських країнах у ракурсі історичних, економічних, соціальних, організаційних чинників.

Наукова новизна дослідження

Уперше європейські підходи до підготовки кадрів для поліції досліджено у контексті як правових, так і соціально-психологічних аспектів. Показано, що вони детермінуються низкою чинників, таких як:

державна політика, ідеологія і соціальні настановлення; національно-історичні традиції; освітні концепції, ідеї та принципи; специфіка національних правових систем; особливості організації та регулювання діяльності правоохоронних органів тощо.

Виклад основного матеріалу

У більшості європейських країн системи професійної поліцейської освіти не є замкнутими, вони взаємодіють і інтегруються із загальними (цивільними) національними освітніми системами, головне завдання яких полягає в тому, щоб встановити належний баланс між ними, адекватний реальним умовам кожної європейської країни, а також тим державним завданням, які стоять перед її правоохоронною системою [7, с. 9].

Особливістю системи підготовки працівників правоохоронних органів європейських країн є їх тісна міжнародна кооперація. Ще у 90-х роках минулого століття була створена інтегрована система професійної підготовки працівників правоохоронних органів на основі єдиних європейських стандартів освіти у правоохоронній діяльності. Сучасна професійна освіта у правоохоронній сфері запроваджена у Німеччині, Норвегії, Бельгії (жандармерія), Греції, Фінляндії, Польщі, Угорщині, Словаччині, Чехії, Україні, Хорватії і Словенії тощо. Підготовка в цих країнах здійснюється в освітніх закладах, які знаходяться у підпорядкуванні поліції або Міністерств внутрішніх справ. У Словенії коледж поліції є як частиною Міністерства внутрішніх справ, так і філіалом цивільного університету у м. Любляни. Централізоване підпорядкування університету, безсумнівно, сприяло підвищенню науково-освітнього та соціального престижу коледжу.

Сьогодні, щоб вступити до закладу, який пропонує вищу професійну поліцейську освіту, студенти в Норвегії, Угорщині, Чехії, Словенії не обов'язково повинні перебувати на службі в правоохоронній системі. У той час, як в інших країнах Європи, студенти вищого навчального закладу, які отримують освіту для правоохоронної системи,

повинні мати стосунок до цієї структури. У семи європейських країнах (Норвегії, Бельгії, Греції, Польщі, Угорщині, Чехії і Словенії) студентам (курсантам) не обов'язково мати досвід роботи в поліції до вступу до навчального закладу. В інших країнах від студентів вимагають принаймні два роки досвіду практичної роботи в поліції. У Німеччині працівник поліції може здобути вищу професійну освіту в навчальних закладах освіти («Fachhochschulen») для адміністрації. У Хорватії, Німеччині, Угорщині, Нідерландах, Словаччині курсанти (слухачі) зобов'язані стати працівниками поліції, як тільки їх буде зараховано до школи поліції. У семи країнах (Хорватія, Чеська Республіка, Фінляндія, Німеччина, Македонія, Словаччина і Словенія) заклади вищої освіти перебувають у підпорядкуванні поліції. В Угорщині школа поліції не є частиною поліції, але пропонує поліції навчальні програми. У Нідерландах школи поліції знаходяться у підпорядкуванні окремих інститутів, що фінансуються урядом.

Сучасна європейська стратегія підготовки кадрів правоохоронних структур залежить від цілого ряду факторів, таких як: державна політика, ідеологія і соціальні погляди в тій чи іншій країні; національно-історичні традиції; особливості військової та правоохоронної сфери діяльності держави; освітні концепції, ідеї та принципи; національна правова система; призначення, організація та регулювання діяльності правоохоронних органів; національні особливості системи професійної підготовки співробітників правоохоронних органів, інноваційні проєкти в галузі кадрового менеджменту; соціально-економічні та управлінські теорії зі сфери державного управління [8, с. 272].

Європейська система підготовки управлінських кадрів у правоохоронній сфері представляє собою три концептуальні рівні: нижній, середній та вищий. На кожному рівні передбачається поступове нарощування і ускладнення знань, навиків і практичних навичок під час переміщення по службі, виходячи зі службових обов'язків кандидата на певну посаду. Особливістю процесу підготовки кадрового резерву є той факт,

що всі кандидати на посади в правоохоронних органах, незалежно від їх вченого звання, досвіду роботи в правоохоронній сфері і наявного спеціального рангу у відповідній ієрархії, проходять відповідне професійне навчання (перепідготовку), тривалість і зміст яких обумовлені кар'єрним вимогам.

Кандидати на заміщення певної посади проходять той або інший вид підготовки кадрів у поліцейській академії, навчальних центрах або в інших відомчих навчальних закладах за освітніми програмами відповідної фахової спрямованості. Слід зазначити, що в більшості європейських країн системи професійної поліцейської освіти не є замкнутими, а взаємодіють і інтегруються із загальними (цивільними) національними освітніми системами, головне завдання яких полягає в тому, щоб встановити належний баланс між ними, адекватний реальним умовам кожної європейської країни, а також тим державним завданням, які ставляться перед її правоохоронною системою [9].

У європейських країнах систему державного управління у сфері освіти щодо підготовки персоналу для правоохоронних органів формують загальнонаціональні закони про поліцію, декрети і укази глав держав і керівників виконавчої влади, а також нормативні акти органів місцевого самоврядування, які містять положення про правовий режим окремих категорій поліцейського персоналу. Крім того, права регламентація професійної підготовки кадрів у правоохоронній сфері знаходить відображення у відомчих нормативно-правових актах загальнонаціонального рівня, регіонального (територіального) і місцевого (муніципального) рівнів залежно від підвідомчості освітньої установи, яка провадить професійну підготовку, а також посадового та кваліфікаційного рівня кадрів, для яких вона призначена.

Міждержавна співпраця у правоохоронній сфері здійснюється у форматі міждержавних нормативно-правових актів, таких як «Угода про єдину освіту кандидатів для вищих органів поліцейської виконавчої служби ЄС», «Угода про поліцейську акаде-

мію управління ЄС» та інших міжнародних договорів.

Вивчення особливостей організації професійної підготовки поліцейських в європейських країнах показує високий ступінь нормативно-правової регламентації всіх етапів цього процесу, починаючи з підбору кандидатів на висунення та формування кадрового резерву або на призначення на керівну посаду і закінчуючи етапом оцінювання якості навчання та практики реалізації змісту навчання.

Формування кадрового резерву кандидатів на посади в правоохоронній сфері неможливе без всебічної професійної підготовки, яка є необхідною умовою для просування на керівні посади в кожній з європейських країн. Найбільш загальні навчальні теми підготовки управлінських кадрів у правоохоронній сфері є в Нідерландах, що включають: розробку профілактичних правоохоронних операцій; навчання для модульної освіти та розвиток кар'єри; питання мотивацій поліцейської діяльності та управління фінансами; управління проектами та ефективна тактика впливу.

У Німеччині законодавчі основи професійної діяльності поліції, у тому числі організаційно-правові основи підготовки професійних кадрів, які тісно пов'язані з нормативно-правовим регулюванням самої діяльності поліції були розроблені ще в XIX сторіччі. Сьогодні основою всієї поліцейської діяльності в Німеччині є норми Основного Закону – Конституції ФРН від 23 травня 1949 року, які є основоположними при вирішенні поліцейських завдань та їх професійної підготовки. Ці положення розвиваються і конкретизуються у федеральних законах «Про поліцію» і «Про співробітництво», а також законах федеральних земель «Про поліцію». Поряд з Конституцією та державними законодавчими актами, підготовка кадрів поліції в Німеччині регулюється законами кожної з шістнадцяти федеральних земель і положеннями про поліцію місцевих органів. Наприклад, у Баварії прийняті регіональні нормативно-правові акти: «Положення про проходження служби поліцейськими чиновниками землі

Баварія», «Положення про навчання поліцейських чиновників Баварії», «Положення про іспити для поліцейських чиновників Баварії» [10].

Поліція ФРН працює в складі Міністерства внутрішніх справ, яке має компетенцію, значно ширшу від МВС інших країн, і фактично контролює всі сфери внутрішнього життя країни. У відповідності з цим побудована і національна система підготовки кадрів поліції у ФРН [10].

Організаційна структура поліції відображає адміністративно-територіальний устрій ФРН, обумовлена його федеративною формою. У поліцейській системі виділяють федеральний і земельний рівні, а також муніципальні органи загальної безпеки. Таким чином поліцейська система Німеччини належить до напівцентралізованого типу управління.

Найважливішою ланкою федеральної поліції є федеральна кримінальна поліція. Федеральне відомство по кримінальних справах (Bundeskriminalamt- ВКА) як спільна служба федерації і земель була створена на основі Закону «Про створення федерального відомства по кримінальних справах», що вступив у силу 15 березня 1951 р. Співробітників Федерального відомства кримінальної поліції готує Федеральний коледж громадської адміністрації. Федеральне відомство також пропонує можливість проходження практики по десяти різних напрямках.

Поліція земель (Polizeider Bundesländer) є узагальнювальною дефініцією, що охоплює сукупність органів поліції суб'єктів Федерації, підпорядкованих безпосередньо міністрам внутрішніх справ земель (або сенаторам внутрішніх справ у містах Берлін, Гамбург і Бремен).

Органи поліцейського управління інтегровано до земельних систем державного управління. Вищою ланкою поліцейського управління земель вважається Міністерство внутрішніх справ, очолюване міністром (сенатором). Середній управлінський щабель органів поліції більшості земель репрезентують урядові президії або окружні (районні) уряди. Нижчий рівень поліцей-

ської управлінської драбини формується на рівні міст і районів (поліцейські президії, поліцейські дирекції, районні поліцейські органи). У територіальних громадах діють поліцейські дільниці з охорони правопорядку (головні поліцейські вахти (караули), поліцейські станції, пости тощо), на основі яких організовано повсякденну поліцейську службу. Керівні фахівці для органів поліції громадської безпеки та кримінальної поліції земельного або федерального рівня проходять навчання в академії підготовки командного складу (Polizeiführungsakademie (PFA)), яка знаходиться в м. Мюнстер. З 2006 р. академія, по суті, трансформована в університет поліції.

Специфіка підготовки у вищих професійних школах полягає в її цілеспрямованій орієнтації на вимоги практики. Для вищих професійних шкіл характерний тісний взаємозв'язок теоретичної і практичної підготовки. У ФРН підготовка рядових поліцейських здійснюється в рамках програм, складених Поліцейською академією. Тривалість курсу навчання поліцейського складає 2,5 роки. Перший рік присвячується вивченню основ теорії і практики поліцейської діяльності, за ним іде рік служби в чинних підрозділах під керівництвом досвідчених наставників, після цього – ще півроку теоретичного навчання, яке завершується іспитом на звання поліцейського.

Поліцейські школи мають хорошу навчальну базу і раціонально поєднують навчання теорії і її закріплення практикою. На практичних заняттях майбутні поліцейські набувають різноманітні навички: від переслідування авто в міських і сільських умовах до стрільби по рухомих цілях. Особлива увага приділяється загальнофізичній підготовці, плаванню й заняттям різними видами спорту. До теоретичного курсу входить вивчення федеральних законів і законів окремих земель, процедур розслідування злочинів, основ регулювання транспорту, способів надання першої медичної допомоги, проблем взаємодії з населенням. Особливе місце відводиться на відпрацювання правильним методам втручання і затримання – від цього в основному залежить

відношення до поліції в цілому, а також вивченню науки про поведінку людини [11, с. 72-77].

Після закінчення навчального закладу (школи, академії чи інституту поліції) для всіх службовців є обов'язковим проходження психологічних тренінгів як підвищення кваліфікації мінімум один раз на три роки. З цією метою співробітниками Інституту підвищення кваліфікації поліції Баварії розроблено тренінг «ПАКЕТ» – поліцейський антистресовий комунікативний тренінг, який проводиться протягом двох тижнів і має на меті не тільки оптимізувати психологічне вміння й навички, а й «лікувати душу». Таку концепцію проведення тренінгу обґрунтовують провідні фахівці ЦПС (центральна психологічна служба) поліції Баварії, які вважають, що службовці силових структур потребують психологічної допомоги та терапії більшою мірою, ніж працівники інших професій [12].

Незважаючи на унікальність поліцейських структур у різних федеральних землях, загальна організація поліцейських служб залишається більш-менш однаковою і представлена наступним чином: Земельне відомство кримінальної поліції (Landeskriminalamt). Займається питаннями забезпечення безпеки на земельному рівні, боротьбою з незаконним обігом зброї і вибухових речовин; розслідує особливо небезпечні злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів; веде боротьбу з організованою злочинністю; боротьбу з відмиванням грошових коштів; розслідує злочини, скоєні особами, які займають високе суспільне становище; розслідує справи, пов'язані з викраденням культурних цінностей; виступає в ролі центрального органу, відповідального за організацію аналітичних досліджень, обробку даних, організацію спеціального навчання та підготовки, координує слідчі заходи.

У м. Бамберг (Баварія) знаходиться Президія баварської поліції готовності, де проводиться також підготовка майбутніх поліцейських, починаючи від вступних екзаменів до початку роботи в практичних підрозділах. У Баварії існує серйозна кон-

куренція між навчальними закладами поліції та вузами економічної сфери, адже більшість випускників шкіл віддає перевагу економіці. Щоб привернути увагу молоді до роботи в силових структурах, у поліції ведуть активну роботу щодо заохочення особового складу до подальшого вступу у вищі навчальні заклади поліції, яких у Баварії є сім, у таких містах, як Мюнхен, Айхштет, Вюрцбург, Нюрнберг, Кьонігсбрунн, Дахау і Суро. Після закінчення навчального закладу у них є вибір – іти у поліцію чи у групу спеціального призначення. У Баварії також знаходяться два вищих навчальних заклади по підготовці поліцейських (Fachhochschule), які знаходяться в містах Фюрстенфельдбрук і Зульцбах-Розенберг. Кількість претендентів на здобуття поліцейської освіти сягає там біля 4000 осіб на рік [12].

У поліції Німеччини підготовка управлінських кадрів включає в себе такі навчальні теми, як боротьба зі злочинністю; безпека дорожнього руху; керування поліцейськими операціями; роль поліції в суспільстві; лідерство; розвиток людських ресурсів; законодавче забезпечення правоохоронної діяльності; міжнародне співробітництво. В Австрії, на додаток до перерахованих в Німеччині навчальних тем, відповідна програма включає в себе підбір персоналу; питання особистої безпеки і професійну риторичку.

У Франції у прийнятому в 1985 р. Законі «Про реформування поліції» є спеціальний розділ, присвячений підготовці співробітників національної поліції всіх категорій і рангів. Зокрема, у Законі щодо підготовки керівних кадрів передбачається, що комісари поліції після отримання магістерського диплому в будь-якому університеті країн Європи повинні пройти курси прискореного поліцейського навчання у Вищій національній школі поліції Франції м. Ліон. Подальші директиви (1999 р.) Міністра внутрішніх справ Франції конкретизували сутність організації професійної підготовки комісарів поліції трьох звань: комісарів, головних комісарів і дивізійних комісарів (близько 2000 штатних одиниць).

Системою підготовки вищих керівних кадрів у правоохоронній сфері в Бельгії надається значна увага питанням лідерства, ведення переговорів, комунікативних навичок та оперативного управління. На законодавчому рівні організована система федеральної та місцевої поліцейської служби Королівства Бельгія, визначено основні напрями спеціального навчання управлінських кадрів у правоохоронній сфері.

У Фінляндії найпоширеніші теми підготовки управлінців у правоохоронній сфері включають такі питання:

- 1) організація стратегічного, оперативного та тактичного управління;
- 2) управління персоналом та кадровий менеджмент, питання поліцейської етики;
- 3) технічні інновації у сфері обробки та захисту баз даних;
- 4) правова підготовка та міжнародне поліцейське право;
- 5) охорона громадського порядку та надання всебічної допомоги цивільним особам.

Особливості правоохоронної діяльності в умовах стресу, врегулювання конфліктних ситуацій та ефективне використання людських ресурсів є найбільш поширеними навчальними темами підготовки управлінських кадрів правоохоронних органів в Республіці Польща. У Польщі вища і післядипломна професійно-технічна освіти представлена в Вищій школі поліції у м. Щитно, яка готує висококваліфікованих співробітників поліції з адміністративного профілю.

Як відзначає О.А. Мартиненко, підготовка поліцейських починається з початкової професійної освіти, яка є обов'язковою. Цей етап навчання здійснюють визначені навчальні заклади з підготовки працівників поліції (Вища школа поліції у Щитно; навчальний центр поліції у Легіоново; школи поліції у Катовіце, Слупську та Пілі) [13].

В Угорщині найбільш поширеними темами підготовки є питання розвитку та навчання персоналу, стратегії боротьби з організованою злочинністю, конституційні аспекти Кримінального кодексу, відносини між поліцією і засобами масової інформації, співпраця між органами місцевого самовря-

дування та поліції, забезпечення громадської безпеки.

В Хорватії значна увага приділяється питанням наукового менеджменту, організаційного структурування, організаційної поведінки співробітників правоохоронних органів, управління конфліктами, прийняттю управлінських рішень. У Чеській Республіці найбільш поширені такі навчальні теми у підготовці поліцейських: управління людськими ресурсами; боротьби з організованою злочинністю; законодавче забезпечення правоохоронної діяльності; міжнародне співробітництво; аналітичні навички; попередження злочинності; управління поліцейськими операціями.

Реформування Державної поліції Італії розпочалося ще у 1981 р. після прийняття Закону № 121, який був спрямований на її демілітаризацію та гарантування забезпечення прав і свобод людини. Протягом декількох років уся система підготовки кадрів випереджала реструктуризацію поліції як у теоретичному плані, так і стосовно логістики та організації. Значні фінансові кошти були витрачені для забезпечення максимального комфорту в наявних та новостворених навчальних закладах. Італійські науковці, педагоги та практики доклали значних зусиль у сфері методології інноваційного навчання; наприклад, заходів, які успішно реалізуються у співробітництві з центральною дирекцією інститутів підвищення кваліфікації та університету у Венеції. Ці заходи стосуються теоретичних і практичних аспектів, методології й емпіричних досліджень у підготовці сучасних поліцейських. В Італії на цей час діють 34 школи з підготовки кадрів для поліцейських служб, які досить рівномірно розташовані по її території. Сумарно вони розраховані на 8000 слухачів. Протягом п'яти років понад 80 тисяч поліцейських пройшли початкову підготовку та 15 тисяч співробітників – спеціальні курси.

Доволі специфічною є поліцейська освіта у Великобританії. Там процес професійної підготовки поліцейських є децентралізованим і здійснюється за регіональним принципом. Проте, з середини 80-х рр. в Англії проводяться заходи, спрямовані

на посилення впливу центру на управління поліцією і підготовку для неї фахівців, оскільки однією з головних причин існування недоліків у підготовці кадрів і, відповідно, функціонуванні поліції є відсутність ефективного управління на національному рівні [15, с. 185-194].

У Великобританії головне завдання поліції – це служіння, у першу чергу, суспільству, громадянам, а вже потім – державі й уряду. Тому поліція, в цілому, користується повагою та підтримкою населення [16, с. 14]. Англійський досвід підготовки поліцейських відрізняється гуманістичною спрямованістю навчального процесу, тривалим терміном навчання констеблів за місцем роботи, найретельнішим відбором кандидатів на службу до кримінальної поліції, організацією їх навчання, акцентом на самостійне несення служби поліцейськими вже на початковому етапі проходження служби.

Для британської моделі характерна висока ступінь демократичності та гласності складання іспитів, а також подачі апеляції щодо їх результатів. Наприклад, у загальнобританському відомчому журналі «Police Review» («Поліцейський огляд») регулярно друкуються різноманітні варіанти екзаменаційних білетів і завдань для отримання посади інспектора (сержанта та інших посад). Претенденти не тільки мають можливість заздалегідь ознайомитися з їх змістом, але й надіслати свої відповіді поштою, які у певних випадках зараховуються і є підставою для підтвердження складання іспиту.

Х. Пітерс у ракурсі компетентнісного підходу в поліцейській освіті констатує, що перехід до співробітництва поліції з громадськістю в Північній Європі супроводжувався реформами в поліцейській освіті, які були спрямовані на поліпшення якості роботи поліції. У Нідерландах поліція використовує подвійну систему освіти та підготовки кадрів з метою сприяння чітким зв'язкам між теорією та практикою, враховуючи спільну з поліцейськими установами базу для підготовки співробітників поліції, формулюючи професійні вимоги різних поліцейських функцій, коли навчальні заклади визнача-

ють навчальну програму і вимоги навчання, що відповідають професії [17, р. 90-114].

Слід звернути увагу, що дослідники за кордоном розрізняють поняття «навчання» та «освіта» стосовно професійної підготовки поліцейських. Наприклад, Д. Кокс вважає, що навчання поліцейських передбачає забезпечення громадського порядку, тоді як поліцейська освіта прагне спонукати офіцерів, які активно взаємодіють з різними верствами суспільства, до більш гнучкого мислення. Відсутність спеціальної програми освіти поліцейських для підтримки цього культурного переходу пояснює затримку між нововведеннями в охороні громадського порядку та їх застосуванням на практиці [18, р. 3-22].

Переважає більшість американських та європейських дослідників висловлює думку, що рівень інтелекту поліцейського має бути вищим ніж у пересічного громадянина. Представники цього підходу ставлять питання про необхідність *щонайменше чотирирічної* підготовки правоохоронців, аргументуючи це тим, що, в порівнянні з їх менш освіченими товаришами по службі, поліцейські з вищою освітою є менш авторитарними та догматичними, більш обачливими, мають кращі комунікативні навички та характеризуються більш позитивним ставленням до проблем співпраці із населенням.

Висновки

Аналізуючи систему підготовки кадрів у зарубіжних державах, слід наголосити на тому, що поліцейські системи розвинутих держав світу мають довготривалу історію, значний досвід боротьби зі злочинністю й охорони громадського порядку, тісні взаємозв'язки між собою. У результаті цього у кожній державі сформувалась своя, унікальна, система підготовки кадрів для правоохоронних органів, яка розвивалась тривалий час під впливом як територіальних, історичних, політичних, економічних чинників, так і особливостей національних правових систем.

Аналіз сучасної європейської системи підготовки кадрів у правоохоронній сфері

дає також підставу встановити характерну тенденцію, яка полягає в уніфікації національних законодавств, функціональних повноважень та завдань професійного навчання персоналу з одночасним збереженням спеціалізованих (суто поліцейських) інституцій підготовки кадрів. Сучасні виклики та загрози у правоохоронній сфері спонукають до розширення формату співпраці працівників правоохоронних органів, громадськості, незалежних експертів та науковців різних галузей наук з питань удосконалення методик підготовки кадрів для безпечного сектору держави.

Система професійної підготовки правоохоронців в Україні є одночасно органічною складовою частиною державної системи освіти і базою професійної підготовки поліцейських. Головне її завдання – сприяння формуванню професійного ядра висококваліфікованих фахівців з усіх напрямів діяльності поліції, надання їм необхідних знань, навичок та вмінь працювати в умовах розбудови державності, формування ринкових відносин.

Зміцнення кадрового потенціалу у правоохоронній діяльності є одним з основних чинників забезпечення ефективної діяльності правоохоронних органів будь-якої країни.

Література

1. Dmytro Shvets, Olena Yevdokimova, Ivan Okhrimenko, Yana Ponomarenko, Yurii Aleksandrov, Svitlana Okhrimenko, Kostiantyn Prontenko. The New Police Training System: Psychological Aspects. *Postmodern Openings*, (Web of Science). 2020, Volume 11, Issue 1 Supl. 1, pages: 200-217. <https://doi.org/10.18662/po/11.1sup1/130>
2. Feltes T. Community-oriented policing in Germany. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*. 2002. Vol.25. №1. P. 48-59.
3. Peace R. Probationer training for neighborhood policing in England and Wales. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*. 2006. Vol. 29. №2. P. 335-346.
4. Bayley D. H., Bittner E. Learning the skills of policing. *Law and Contemporary Problems*. 1984. Vol. 47, No. 4. P. 35-59.

5. Roberg R., Bonn S. Higher education and policing: where are we now? *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*. 2004. Vol.27. №4. P. 469-486.
6. Sherman L. Professional policing and liberal democracy. The 2011 Benjamin Franklin Medal Lecture. URL: www.crim.cam.ac.uk/research/experiments/franklinfinal2011.pdf (дата звернення: 2.10.2020).
7. Заросило В. О. Порівняльний аналіз адміністративної діяльності міліції України та поліції зарубіжних країн (Великобританії, США, Канади та Франції) : автореф дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2002. 20 с.
8. Петросова О. В. Європейська система освіти підготовки управлінських кадрів у правоохоронній сфері. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління*. 2012. Вип. 2. С. 271–278.
9. Швець Д. В. Використання закордонного досвіду в системі підготовки кадрів для органів і підрозділів Національної поліції України *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 листоп. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 238-241.*
10. Organisation der Bayerischen Polizei. Polizei-Führungsakademie. URL: <https://www.polizei.bayern.de/wir/organisation/organigramm/index.html/3250> (дата звернення 17.09.2020)
11. Федченко О. Структура поліцейських органів держав ЄС та правове регулювання їх діяльності // Актуальні проблеми управління та службово-оперативної діяльності органів внутрішніх справ у сучасний період розвитку державності України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 жовт. 2007 р.). Київ : Леся, 2008. С. 72–77.
12. Харчук Н. Р. Процедура підготовки поліцейських кадрів в ФРН // Освіта, мова та культура в процесі глобальних трансформацій : збірник тез круглому столу для науково-педагогічних та педагогічних працівників (м. Київ, 1 квітня 2016). К.: КІКВС, 2016. С. 49-53.
13. Мартиненко О. Система підготовки польської поліції (за матеріалами МВС України). URL: <http://khp.org/index.php?id=1399022448> (дата звернення 12.09.2020).
14. Про поліцію: закон Республіки Польща // Право : портал. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/Poland.pdf> (дата звернення: 23.06.2020).
15. Полиция зарубежных стран: система организации и опыт профессиональной подготовки кадров : учебное пособие / Якубов А. С., Асямов С. В., Таджиев А. А., Мирзатов Д. М. Ташкент : Академия МВД Республики Узбекистан, 2010. 449 с.
16. Заросило В. О. Порівняльний аналіз адміністративної діяльності міліції України та поліції зарубіжних країн (Великобританії, США, Канади та Франції) : автореф дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2002. 20 с.
17. Peeters H. Constructing comparative competency profiles: the Netherlands experience. *International Perspectives on Police Education and Training*. Routledge, 2013. P. 90 - 114.
18. Cox D. Educating police for uncertain times: the Australian experience and the case for a normative approach. *Journal of Policing, Intelligence and Counter-Terrorism*. 2011. Vol. 6. №1. P. 3-22.
19. Telep C. W. The impact of higher education on police officer attitudes toward abuse of authority. *Journal of Criminal Justice Education*. 2011. Vol. 22. № 3. P. 392-419.

**SHVETS Dmytro, YEVDOKIMOVA Olena
POLICE EDUCATION: EUROPEAN
APPROACHES TO THE ORGANIZATION
AND DEVELOPMENT TRENDS**

The aim of the article was to analyze the results of the already implemented reforms of police training systems in foreign countries in the context of the possibility of further use of the already gained experience in the reorganization of police education and error prevention. The authors set themselves the goal to reveal the main features of the training of law enforcement officers in European countries in the perspective of historical, economic, social, organizational factors.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено європейські підходи до підготовки кадрів для поліції. Показано, що вони детермінуються низкою чинників, таких як: державна політика, ідеологія і соціальні настановлення; національно-історичні традиції; освітні концепції, ідеї та принципи; специфіка національних правових систем; особливості організації та регулювання діяльності правоохоронних органів тощо. Зазначено, що тенденціями розвитку систем підготовки поліцейських у європейських країнах можна вважати посилення їх кооперації, уніфікацію національних законодавств, активну націленість на співпрацю із суспільством та збільшення у програмах підготовки частки соціально-поведінкових наук.

Ключові слова: поліцейська освіта, суспільство, програми підготовки, законодавство, правоохоронні структури, правова система.

European approaches to police training have been explored in the context of both legal and socio-psychological aspects. It is shown that they are determined by a number of factors, such as: public policy, ideology and social attitudes; national-historical traditions; educational concepts, ideas and principles; specifics of national legal systems; features of organization and regulation of law enforcement agencies, etc. It is determined that the tendencies of development of police training systems in European countries can be considered the strengthening of their co-

operation, unification of national legislation, active focus on cooperation with society and increase in the share of social and behavioral sciences in training programs.

The system of professional training of law enforcement officers in Ukraine is both an organic part of the state education system and a base for professional training of police officers. Its main task is to promote the formation of a professional core of highly qualified specialists in all areas of police activity, providing them with the necessary knowledge, skills and abilities to work in a state-building environment, the formation of market relations.

Strengthening human resources in law enforcement is one of the main factors in ensuring the effective operation of law enforcement agencies of any country.

The current police education in Ukraine is characterized by the approximation of national standards of training to the requirements established in the Member States of the European Union. But at the same time, it should be borne in mind that due to many historical and other reasons, the conditions of professional activity of police officers in Ukraine differ significantly from Western models. Therefore, by simply copying the police training system of any country, such as Britain, Germany or Poland without proper adaptation to the peculiarities of our society and state, we will get a non-viable structure that will not be able to train personnel for service in the realities of our state.